

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Elżbieta Lipińska
Sędziowie:	SSA Tadeusz Nowakowski SSA Aleksandra Marszałek (spr.)
Protokolant:	Katarzyna Stalewska

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **Gminnej Spółdzielni (...) w B.**

przeciwko **Spółdzielni (...) w B.**

o uchylenie uchwały

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze

z dnia 4 czerwca 2012 r. sygn. akt I C 1788/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchyla uchwałę nr 7/2011 z dnia 28 listopada 2011 r. Rady Nadzorczej Spółdzielni (...) w B. i zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej 397 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 335 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w pkt I oddalił powództwo o uchylenie uchwały nr 7/2011 i w pkt II zasądził od powoda Gminnej Spółdzielni (...) w B. na rzecz Spółdzielni (...) w B. kwotę 197 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. (k. 93)

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy powołał się na następujący stan faktyczny sprawy: uchwałą nr 1/2008 z dnia 15 września 2008 r. zmieniony został statut pozwanej spółdzielni, w ten sposób, że ustalono, iż udział wynosi 50.000 zł, a członek osoba prawna posiada co najmniej trzy udziały (§ 20 ust. 2 i 3 statutu). Uchwałą z tego samego dnia nr (...) ustalono termin do uzupełnienia kwoty udziału na dzień 15 listopada 2008 r. Strona powodowa zaskarżyła obie uchwały. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wyrokiem z dnia 27 lipca 2009 r. oddalił powództwo. W wyniku apelacji od wyroku Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 3 grudnia 2009 r. uchylił uchwałę nr (...) i oddalił dalej idące powództwo.

Sąd Apelacyjny uznał termin określony w uchwale nr 2/2007 za zbyt krótki. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 18 sierpnia 2011 r. odmówił przyjęcia do rozpoznania wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego skargi kasacyjnej. W piśmie z dnia 13 października 2011 r. strona powodowa poinformowała stronę pozwaną, iż wystąpiła ze skargą konstytucyjną o zbadanie przez Trybunał Konstytucyjny kwestii nierównego traktowania osób fizycznych i prawnych w pokrywaniu udziałów.

Uchwałą nr 2/2009 z dnia 22 grudnia 2009 r. pozwana spółdzielnia wyznaczyła termin uzupełnienia udziałów przez członków spółdzielni na dzień 31 marca 2010 r. Uchwałą zaskarżyła strona powodowa. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wyrokiem z dnia 12 października 2010 r. oddalił powództwo, zaś Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 22 grudnia 2010 r. oddalił apelację wywiedzioną w sprawie. Postanowieniem z dnia 31 stycznia 2012 r. Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną wniesioną w sprawie.

Uchwałą nr 3/2009 z dnia 20 lutego 2009 r. strona pozwana wykluczyła z grona swoich członków stronę powodową. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wyrokiem z dnia 4 października 2011 r. uchylił tę uchwałę. Po dniu 20 lutego 2009 r. strona powodowa uczestniczyła w zgromadzeniach członków pozwanej spółdzielni i głosowała nad projektami uchwał.

Pismem z dnia 14 listopada 2011 r. pozwana spółdzielnia zawiadomiła stronę powodową, że w dniu 28 listopada 2011 r. Rada Nadzorcza strony pozwanej rozpatrzy wniosek w sprawie wykreślenia jej z grona członków pozwanej spółdzielni w związku z nie wniesieniem deklaracji i nie uzupełnieniem udziałów do kwoty 150.000 zł w terminie, tj. do dnia 31 marca 2010 r.

Strona powodowa pismem z dnia 22 listopada 2011 r. zadeklarowała 3 udziały po 50.000 zł oraz poinformowała stronę pozwaną, że wpłaci kwotę brakującą na pokrycie udziałów w terminie do dnia 25 listopada 2011 r. Kwota ta została wpłacona.

Uchwałą nr 7/2011 z dnia 28 listopada 2011 r. strona pozwana wykluczyła stronę powodową ze Spółdzielni (...) w B. na podstawie § 18 ust. 2 lit. a i c z powodu uchylania się od obowiązku wniesienia deklaracji i wpłaty uzupełniającej do wartości trzech udziałów członkowskich każdy po 50.000 zł stosownie do § 20 ust. 2 i 3 statutu w terminie do 31 marca 2010 r. wyznaczonym prawomocną uchwałą nr 2/2009 z dnia 22 grudnia 2009 r. W uzasadnieniu uchwały strona pozwana powołała się na zapadłe orzeczenia sądowe i podniosła, że strona powodowa uporczywie uchylała się od obowiązku statutowego w postaci zadeklarowania i uzupełnienia wartości udziałów w określonym terminie, co dowodzi świadomego, zamierzonego i rażącego naruszenia postanowień statutu w tym § 14 pkt 2 i 6 oraz § 20 pkt 5. Zgodnie z § 18 statutu członek spółdzielni może być wykluczony ze spółdzielni w wypadku, gdy z jego winy umyślnej lub z powodu rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu lub dobrymi obyczajami. Zgodnie z § 18 ust. 2 lit a i c przyczynami wykluczenia członka ze spółdzielni mogą być uchylenie się od obowiązków wniesienia wpisowego lub udziału zgodnie ze statutem; nieprzestrzeganie przepisów statutu i uchwał organów spółdzielni.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za nieuzasadnione. Sąd ten ocenił, że wskazane w uchwale przyczyny wykluczenia strony powodowej to zwinione i uporczywe uchylanie się od wypełnienia obowiązku wskazanego w statucie spółdzielni (§ 20 ust. 3) i uchwale nr 2/2009 z dnia 22 grudnia 2009 r. polegającego na wniesieniu deklaracji i wpłaty uzupełniającej do wartości trzech udziałów członkowskich każdy po 50.000 zł w terminie do 31 marca 2010 r.

W ocenie Sądu Okręgowego powoda spółdzielnia mimo świadomości obowiązku wynikającego z uchwały nr 2/2009 z dnia 22 grudnia 2009 r. nie wypełniła go w terminie, tj. do dnia 31 marca 2010 r. Nawet gdyby przyjąć, że strona powodowa miała usprawiedliwione podstawy do wstrzymywania się zadeklarowaniem i opłaceniem udziałów to przyczyny te odpadły z chwilą wydania prawomocnych wyroków oddalających powództwo strony powodowej o uchylenie uchwały nr 1/2008 z dnia 15 września 2008 r. oraz nr 2/2009 z dnia 22 grudnia 2009 r. Strona powodowa wypełniła obowiązki dopiero pod koniec listopada 2011 r., po tym jak dowiedział się o planowanym wykluczeniu jej z grona członków pozwanej spółdzielni.

Zdaniem Sądu Okręgowego proces o uchylenie uchwały wykluczającej stronę powodową z grona członków pozwanej spółdzielni, tj. uchwały nr 3/2009 z dnia 20 lutego 2009 r. nie uzasadniał wstrzymania się z zadeklarowaniem i uzupełnianiem udziałów. Bez znaczenia było, że ostatecznie przed podjęciem uchwały o wykluczeniu strona powodowa zadeklarowała udziały i dokonała zapłaty brakującej kwoty skoro nastąpiło to po upływie wszystkich usprawiedliwionych terminów, po upływie bez mała 3 lat od ustanowienia takiego obowiązku.

Apelację od wyroku złożyła strona powodowa, która zaskarżyła wyrok w całości i zarzuciła obrazę przepisów prawa materialnego – art. 24 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze przez błędną wykładnię tego przepisu i uznanie winy umyślnej po stronie powoda. Strona powodowa zarzuciła także błędną interpretację postanowień statutu powołanych w uzasadnieniu wyroku oraz sprzeczność ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności wyjaśnień prezesa pozwanej spółdzielni.

Strona powodowa wniosła o zmianę wyroku i uchylenie zaskarżonej uchwały oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kosztów postępowania za obie instancje. (k.101-102)

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji powódki i zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania odwoławczego. (k. 109-111)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację należało uwzględnić.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjął je za podstawę własnego orzeczenia. Sąd Apelacyjny dokonał jednak odmiennej oceny roszczenia, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku.

Od daty prawomocności uchwały nr 1/2008 z dnia 15 września 2008 r. wydanej w sprawie podwyższenia udziałów, tj. od dnia 3 grudnia 2009 r. (wyrok w sprawie sygn. akt I ACa 1050/09, k. 40) strona powodowa miała obowiązek zadeklarowania udziałów oraz uiszczenia brakującej kwoty na ich pokrycie.

Jednak przy ocenie zasadności wykluczenia członka spółdzielni decydujące znaczenie ma nie to, czy członek spółdzielni miał obowiązek wykonania określonych czynności i dokonania wpłaty należności na rzecz spółdzielni, lecz to, czy sprzeciwiając się ich wykonaniu miał, przynajmniej w swoim przekonaniu, usprawiedliwione podstawy do powstrzymania się ze świadczeniem (por. wyrok SN z dnia 26 września 2007 r., IV CSK 122/07, OSNC – ZD 2008/3/74 wraz z powołanym tam orzecznictwem SN).

Z taką sytuacją, to jest odpowiadającą okolicznościom i przesłankom powołanego orzeczenia, mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Termin wykonania obowiązków ustalony na dzień 31 marca 2010 r. strona powodowa uznała za nieprawidłowy i uchwałę nr 2/2009 z dnia 22 grudnia 2009 r. dotyczącą tak wyznaczonego terminu zaskarżyła w zwykłym trybie do sądu. Uchwała ta stała się prawomocna z dniem 22 grudnia 2010 r., tj. z dniem prawomocnego oddalenia powództwa o jej uchylenie przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (sygn. akt – I ACa 1225/10, k. 53). Oddalenie powództwa potwierdzało, że strona powodowa nie miała uzasadnionych podstaw automatycznie skutku w postaci zakwalifikowania zachowania powódki, polegającego na niedotrzymaniu terminu wynikającego z uchwały, jako zawinionego i to umyślnie lub z powodu rażącego niedbalstwa. Do dnia 22 grudnia 2010 r., tj. do dnia uprawomocnienia się uchwały nr 2/2009 strona powodowa mogła powstrzymać się z uregulowaniem wpłaty podwyższonych udziałów nie narażając się na negatywne konsekwencje wynikające z niezachowania terminu wyznaczonego w uchwale, bowiem termin ten zakreślony na dokonania wpłaty kwestionowała w przewidziany prawem sposób. W przeciwnym wypadku każdy przypadek niedostosowania się do terminu wyznaczonego przez spółdzielnię - także nieodpowiedniego – byłby podstawą wykluczenia członka spółdzielni, również, w sytuacji gdy członek spółdzielni korzystając z prawa zaskarżenia uchwały zwróciłby się do Sądu z żądaniem weryfikacji terminu.

Do czasu zakończenia procesu, w ramach którego strona powodowa kwestionowała uchwałę dotyczącą terminu wpłaty, tj. do dnia 22 grudnia 2010 r., pozostawała więc ona w usprawiedliwionym przekonaniu, że nie musi wykonywać nałożonego na nią obowiązku złożenia deklaracji oraz uregulowania należności związanych z pokryciem udziału.

Należy jednocześnie uwzględnić, że po prawomocnym zakończeniu się sprawy, w ramach której strona powodowa kwestionowała zasadność żądania od niej deklaracji objęcia co najmniej 3 udziałów i wpłaty uzupełniającej do kwoty 150.000 zł (I ACa 1050/09) oraz po prawomocnym zakończeniu sprawy dotyczącej ustalenia terminu do uiszczenia należności (I ACa 1225/10) strona powodowa wniosła skargi kasacyjne w tych sprawach. Postępowania wywołane skargami toczyły się do dnia 18 sierpnia 2011 r. (k. 47) i 31 stycznia 2012 r. (k. 87).

Mogło to - w ocenie strony powodowej - usprawiedliwiać powstrzymanie się z uregulowaniem wpłaty i złożeniem deklaracji. Takie stanowisko było, w okolicznościach danej sprawy, usprawiedliwione tym bardziej, że równoległe toczył się proces, w ramach którego strona powodowa kwestionowała uchwałę nr 3/2009 z dnia 20 lutego 2009 r. o jej wykluczeniu ze spółdzielni, która została podjęta przez stronę pozwaną w sytuacji niezachowania przez stronę powodową terminu złożenia deklaracji i uregulowania wpłaty wyznaczonego w poprzedniej (uchylonej przez Sąd) uchwale nr 2/2007 z dnia 15 września 2008 r. Uchwała nr 3/2009 z dnia 20 lutego 2009 r. wydana w przedmiocie wykluczenia strony powodowej została uchylona wyrokiem Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 4 października 2011 r. (sygn. akt – IC 457/09). Wyrok ten nie został zaskarżony, a więc uprawomocnił się dopiero z dniem 25 października 2011 r. Mimo trwania wskazanych powyżej czynności procesowych strona pozwana nie sygnalizowała stronie powodowej, że oczekuje wpłaty i założenia deklaracji oraz, że z brakiem wpłaty i deklaracji wiąże podstawy do wykluczenia jej z grona członków spółdzielni w trybie art. 18 pkt 2 a i c jej statutu.

Jednocześnie już w wyniku pierwszego zawiadomienia z dnia 14 listopada 2011 r. (k. 66), z którego wynikało, że strona pozwana zastosowuje konsekwencje prawne wynikające z niezłożeniem deklaracji i niewniesieniem stosownej wpłaty uzupełniającej strona powodowa złożyła deklarację w dniu 22 listopada 2011 r. (k. 67) oraz uregulowała należność przed dniem 28 listopada 2011 r. (okoliczność niesporna).

Powstrzymanie się przez stronę powodową z wypełnieniem obowiązków złożenia deklaracji i uzupełnienia wpłaty po dniu 22 grudnia 2010 r. nie było niezawinione. Jednakże ze względu na współtowarzyszące okoliczności związane z wnoszeniem nadzwyczajnych środków odwoławczych oraz przede wszystkim trwaniem procesu o uchylenie wcześniejszej uchwały w sprawie wykluczenia strony powodowej, przy braku wezwania do wywiązania się z obowiązków członkowskich, wstrzymanie się z wykonaniem tych obowiązków mogło, w ocenie strony powodowej być usprawiedliwione. Wprawdzie powódka zdawała sobie sprawę, że do czasu zakończenia sporu o uchylenie pierwszej z uchwał o wykluczeniu pozostaje członkiem Spółdzielni i może realizować uprawnienia członkowskie, jednak mogła mieć uzasadnione wątpliwości co do dalszego bytu w pozwanej Spółdzielni, skoro uchwała o wykluczeniu została podjęta o przed Sądem toczył się związany z nią spór.

Nie można więc przypisać stronie powodowej winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa w uchyłaniu się od obowiązków. Brak wobec tego podstaw do wniosku, że dalsze pozostawanie strony powodowej w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu. Nie zachodziła wskazana w treści zaskarżonej uchwały podstawa do wykluczenia strony powodowej ze spółdzielni na zasadzie § 18 pkt 1 i 2 lit. a i c statutu.

Z tego względu w pkt I wyroku, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił uchwałę nr 7/2011 z dnia 28 listopada 2011 r. Rady Nadzorczej Spółdzielni (...) w B..

Proces ostatecznie wygrała strona powodowa wobec tego na jej rzecz w pkt I wyroku należało zasądzić od strony pozwanej, na zasadzie art. 98 k.p.c., zwrot kosztów postępowania poniesionych w I instancji w kwocie 397 zł. Na tę kwotę złożyło się 200 zł tytułem uiszczonej opłaty od pozwu, 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz 17 zł tytułem kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W pkt II wyroku Sąd Apelacyjny zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej, zgodnie z tą samą zasadą, kwotę 320 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania toczącego się w II instancji. Na zasądzoną kwotę złożyła się opłata od apelacji uiszczona w kwocie 200 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w minimalnej kwocie 120 zł.

MR